

Пише: Александар Павић
субота, 28 јун 2008 22:00

Споља гледано, као што су већ многи врснији посматрачи приметили (Вукадиновић, Радун), нова "про-европска" коалиција у Србији збиља представља помирење посвађаних фракција међу српским комунистима. С тим, наравно, што су се српски комунисти (уствари, титоисти) најзад и отворено помирили око оног фактора који их је у суштини одувек и држао на окупу - не идеологије, већ власти. То, на крају и није неко ново откриће - Ђилас је о томе писао још у "Новој класи" 1950-их - али се вреди стално на њега подсећати. Веч се у Источној Европи током 1990-их, чак и након њиховог привременог "историјског пораза", показало да ће се управо комунисти - тј. они који су се китили тим називом - најбрже и најуспешније прилагодити новом, "пост-идеолошком" добу, и постати ревносне "демократе", "капиталисти", "нео-либерали" и, да не заборавимо, велики поборници НАТО пакта и Европске уније.

Оно што, међутим, остаје недоречено у српском случају је да тој великој срећној породици која је и званично поново на окупу припада и остатак врха званичног српског политичког естаблишмента. И то датира од оног тренутка када су Вук Драшковић, Драгољуб Мићуновић и остале перјанице српске опозиције "легле на руду" и прихватиле да учествују на неравноправним, "првим вишестраначким изборима у Србији" крајем јесени 1990. Тада је српско политичко врело загађено за бар следећих 20 година, тј. до сада.

Јер, борба за васпостављање српске демократије требало је да буде заснована на јасној диференцијацији између њених гробара (и њихове идеолошке и/или биолошке деце) и њених потенцијалних обновитеља. Сам систем је, с обзиром да је успостављен крајем Другог светског рата револуционарним насиљем, отимачином и укидањем старих и успостављањем нових институција "одозго", био у бити нелегитиман и, као такав, неспособан да прописује нова "правила демократије" - поготову из разлога што су његови носиоци и даље контролисали све полуге власти, медије, војску, полицију, тајне службе и привреду (наравно, могао је да покаже да није „нелегитиман“ тако што ће први кренути у само-демонтажу, што се није десило, већ су сви његови потези били

Пише: Александар Павић
субота, 28 јун 2008 22:00

изнуђени). Србији је требала нека верзија пољског „округлог стола“, где би се власт и опозиција договорили о условима за успостављање прелазних институција и расписивања првих демократских избора од успостављања „комунистичког“ режима. Или бојкот док се не добије борба за равноправне изборне услове.

У сваком случају, јасноћа која је захтевала радикалан рез да би се нешто ново и здравије успоставило уништена је издајом тадашње српске "опозиције". Једини изузеци међу тадашњим страначким првацима, који су и тада указивали на погубност таквог потеза, били су Коста Чавошки и Никола Милошевић, који су, у знак протеста због пристајања њихових дотадашњих сабораца да уђу у "демократско коло" са дојучерашњим анти-демократима, дали оставке и напустили Демократску странку. Било је још мањих побуна у још неким странкама, на првом месту Српском покрету обнове, али су оне брзо и ефикасно, скоро стаљинистички угушене. А време које је уследило показало је колико су Чавошки и Н. Милошевић били у праву.

Јер, уместо јасноће, добили смо муљ, у ком смо заглибљени и дан-данас, где су се прокламоване вредности српске демократије и историје измешале са пропадајућим вредностима једног страног тела на српском политичко-историјском бићу – титоизма и његових извитоперених нуспродукта, попут србо-комунизма, „атеистичког православља“, „глобалног грађанизма“, новокомпонованог „неолиберализма“ и сличних чуда. Уласком у институције које су наставили да контролишу старе структуре, тадашња "опозиција" је увукла целу Србију у безизлазни глиб Милошевићеве политике, његових лутања, импровизација, промашаја и самозаваравања, увукла Србију у коло којем је управљала – а и даље управља, у координацији са „страним колегама“ – она иста стара, анти-српска, издајничка УДБА (част фракцијама/појединцима које ад хок успевају да се томе привремено, у делићима супротставе).

Уз то, тим чином је омогућено да цела Србија много лакше буде поистовећена са политиком 1990-их пред очима света, политиком која је Србима донела глобалну сатанизацију, санкције и низ националних пораза (на страну што та политика није била ни приближно онако црна како су је споља приказивали). Својим само-кооптирањем у институције, сваки истински опозициони покрет могао се, без по муке, од стране домаће – али и стране пропаганде – приказати као само једно "мањинско мишљење" - можда легитимно али ипак мањинско унутар једног "демократског система" чија већина, јел'те, подржава „рушилачку Милошевићеву политику“, итд. (а постојање „званичне опозиције“ онемогућило је у том времену стварање неке друге, која би довела у питање систем као такав). С друге стране, остатак ван институција омогућио би јасну ограду од режимске политике, а та и таква "друга Србија" сигурно не би тако лако могла да буде подведена под "мањинску", нити би могла да буде везана за петокраку која се толико дуго и упорно одржавала у српским (и црногорским) државним симболима, што је можда највише и

Пише: Александар Павић
субота, 28 јун 2008 22:00

допринело лакоћи с којом је Србија током 1990-их сатанизована (као "последњи бастион комунизма у Европи" и слично). Једноставно, једини начин да се делигитимишу 50 година титоистичке узурпације био је јасан отклон и захтев за нова, прелазна ("транзициона") правила по којима би се васпоставио легитиман демократски систем. Али, то би захтевало жртве, које српски „опозиционари“ очигледно нису били спремни да поднесу.

Дакле, издајом српске опозиције у јесен 1990, Србија је изгубила, али је зато добила једна нова класа - класа професионалних опозиционара, вечитих, бесплодних „залагача“ за разне „светле циљеве“ који никако да се остваре. Та класа се домогла прво мрвица а затим све већег дела владајућег колача, и схватила да се од опозиционарства сасвим лепо може живети. Можеш да кажеш и најгоре ствари на рачун "ненародног режима" а да ипак на крају сваког месеца подигнеш своју сасвим солидну посланичку плату, а временом и да уђеш у неке "послове". Нека врста привилегованог „дисидентства“, уз ореол респектабилности коју доноси чињеница да си сада признат као легитимни део „демократског“ система а не само толерисан као идеолошки отпад. И ко зна колико би то трајало да није било санкција и, на крају, бомбардовања, крунисамог Кумановским споразумом, тј. поновним (привременим) губитком Косова, које је, међутим, изнова извршило своју магију на српску збиљу. Убрзо је дошао 5. октобар и упад доскорашње опозиције у Скупштину и сличне грађевине, уз малу подршку „споља“ али много већу и одлучнију подршку обичног, „незваничног“ народа. Све су институције преузете и добијена је прилика за нови почетак.

Осам година кацније, очигледно је да прилика није искоришћена – никаквог суштински новог почетка није ни било, што је на крају и крунски доказ за дубоку корумпираност некадашње "опозиције", њену суштинску испреплетеност са „влашћу“ и неаутентичност и неутемељеност њеног целог приступа од самог почетка. Као што је већ одавно постало очигледно, једино што се десило је да су "нови" преузели све полуге старих, плус њихове "тајкуне" и практично наставили тамо где се и стало. Скоро ниједно од „револуционарних обећања“ датих народу није испуњено, што је делегитимисало и саму „демократску револуцију“, која се само претворила у једну нову отимачину и узурпацију.

Зато се сада и чини да је муљ осам година након 5. октобра исти онај муљ у којем се Србија налазила 1990-их. Само што су сад главне сукобљене фракције старог титоистичког режима најзад и озваничиле сарадњу - и тиме пружили, чуда ли, и трећу прилику Србији - то јест свима онима који више не желе да се даве у том једном-те-истом муљу данашње српске политичко-друштвене сцене. Дакле, назире се прилика да се направи још један отклон, да се поврати јасноћа, да се на неки начин уради поправни из 1990. и 2000.

Пише: Александар Павић
субота, 28 јун 2008 22:00

Међутим, овде мора бити јасно и то да тај напор не могу да изнесу они који су досад пили из тог истог загађеног врела, а који би опет (или и даље) да буду „званична опозиција“ – ДСС и Радикали.

ДСС никад није успео, без обзира на личне квалитете и имиџ Војислава Коштунице и можда још ког појединца, да изгради праву платформу алтернативе - нечег што су многи били склони да називају "трећим путем". Зашто? Зато што је, уз све приче о "начелности", ДСС водио битку са ветрењачама унутар једног система који је сам по себи "неначелан". Дакле, и Војислав Коштуница је делио тај првобитни грех српске опозиционе издаје из 1990 - а није искористио ни нову прилику после 5. октобра 2000. да ту грешку исправи. Другим речима, ДСС је "неначелан у бити" - за разлику од већ поменутих Косте Чавошког и Николе Милошевића – тако да се његова "системска начелност" на крају нужно претворила у импровизацију начелности, у селективну начелност. А у таквом миљеу, и поред најбољих намера, јасноћа полако избледи. Зато та странка и нема јасан идеолошки профил, зато се за њу у најбољем случају зна шта неће, а скоро никако и шта хоће. Деценијска навика нагодбењаштва са оним против чега треба да будеш у начелу - уз све одговарајуће последице које би такав животни став доносио - направила је од ДСС-а једну аморфну масу која је тешко више у стању да покрене пулс чак и свог најтврдокорнијег - ако оно уопште и постоји - језгра. Против су Хага, али не до краја, за европске интеграције, али са задршком, за „либералну“ приватизацију али не и њене нужне ефекте, против тајкуна када им ови ускрате подршку, итд. ДСС је уствари на свом примеру показао да се стари титоистички систем еволутивно не може променити, чак и уз најбоље почетне намере (наравно, оних који су такве намере стварно и имали).

Радикали се, са своје стране, не могу сврстати ни у "опозицију" ни у "власт". Али сигурно је једно - они су најчвршћи стуб система откако је успостављен (тј. прилагођен) 1990. Излазе на све изборе и користе све привилегије система. И опет никад не долазе на власт. Зашто? Рекло би се да је део разлога својеврсно проклетство које их прати још од почетка 1990-их, када су и они загризли јабуку изласка на изборе, али и после тога. Били су спремни да де факто служе режиму и критикују "демократску опозицију" небираним речима, заузврат добивши неопходан медијски простор за сопствену промоцију. С друге стране, исто тако жестоко су умели да нападају и сам режим за "недовољно патриотско" вођење ратова. Али све, опет, унутар тог истог трулог, неаутентичног система којег су непрекидно и изнова легитимисали (као што су легитимисали и начин ратовања током 1990-их тврдњама да ће га „подржавати док год је патриотски“, иако је свако – осим, можда, дезоријентисаног Милошевића – ко је био ближе упознат за стратегијом „крени-па-стани, трговином са Републиком Српском Крајином, анти-српским вршљањима и подметањима „про-југословенског“ дела војних служби, брзо могао да схвати да је покушај осуђен на пропаст).

Пише: Александар Павић
субота, 28 јун 2008 22:00

Радикали су добар пример како врхунски прагматизам на крају ипак испадне - непрактичан. Хтели су и јаре и паре: и ореол "опозиције" и ореол "анти-комуниста", тј. "националиста" и „патриота“. Али су, да би то стекли, грували свим средствима по опозицији (каква год да је била) не хајући за то што тиме јачају власт, а ударили по тој истој власти да би стекли "опозиционе" и "националне" поене. И из тога је, као симптом тог својеврсног проклетства, произишла и радикалска идеолошка неодређеност или, боље речено, хаотичност. Мало су и леви и десни, мало за Европу а мало против, мало за приватну својину а ипак против денационализације, итд.

У сваком случају, ДСС и Радикали су досад некажњено могли тако да се понашају због спољних недоследности система који им је омогућавао празан простор у којем могу да опстају, па чак и бар делимично развијају – оно што је Слободан Антонић савршено крстио „рентијерством околности“. Међутим, поновним спајањем титоиста и њихових изданака у виду жуто-црвене коалиције, простор за нову-стару јасноћу се изнова отвара, али проблем је у томе што су ДСС и Радикали ту своју јасноћу изгубили. И тешко би им сада било веровати чак и кад би се упињали да докажу да су је вратили. Помало шупље делују све њихове критике упућене на рачун СПС-а, с којим су колико јуче били спремни да праве "патриотску владу". Као што је и њихово опозиционарство деловало помало шупље када се знало да се и од тог "опозиционарства" може сасвим лепо живети - бар на приватном и партијском плану – док све около пропада.

Међутим, прављење жуто-црвене коалиције уједно је и нова прилика за прављење једне нове "опозиције", која неће бити писана под знацима навода тек када се покаже да је опозиција самом трулом ја-теби-ти-мени систему, и да је то способна да покаже и на делу. Да је способна да изнедри визију на првом месту примерену не ни „Европи“ ни НАТО, ни било којим другим „интеграцијама“, већ самој Србији у овом времену и простору.

И ту не мора бити реч ни о каквој револуцији – мада деца револуционара која тренутно држе власт у Србији сигурно не могу бити начелно против револуције као такве, као ни против, на пример, национализације тајкунске имовине. Једноставно, све нелогичности и недоследности од последњих 20-ак година долазе на наплату у блиској будућности: буџет ће почети да се полако распада, инфлација да се захуктава, улагања са Запада да пресушују, међународна политичко-економска ситуација да све брже пропада. Тако да је сада важно рећи, са пуним убеђењем и убедљивошћу – време је да се направи искорак из матрикса и окрене нови лист, са новим људима и идејама. И учимо се, овог пута, бар на сопственим грешкама, када већ не можемо на туђим. Па ће онда трећи пут Бог стварно да помогне.

Жуто-црвена коалиција и прилика за (још један) поправни

Пише: Александар Павић
субота, 28 јун 2008 22:00

Нека то буде овогодишњи Видовдански завет.

28.06.08.